

אבות תקנום

תמצית סוגיות ה"דף היומי

מתוך "דרך ישרה" מסכת פסחים

פרשת וירא דפים קטו - קכא

דרך ישרה תמצית הדף

✍ דף קטו-קטז

*כורך. *סדר אמירת ההגדה.

- א. כורך במצה ומרור 1. אין לכרוך יחד מצה ומרור, דמרור דרבנן מבטל למצה דאורייתא אפילו למ"ד אין מצוות מבטלות זו את זו. 2. הלל היה כורכין יחד שנא' על מצות ומרורים, ולחבריו להו"א אין יוצאין בהכי, ולמסקנא יוצאין בהכי ובהכי. 3. להלכה אוכלים מצה בפ"ע ומרור בפ"ע ואח"כ כורך תרוייהו זכר למקדש כהלל. 4. בלע מצה יצא ובלע מרור לא יצא, ולכן אם בלע מצה ומרור יצא רק י"ח מצה, ואם כרך בסיב לא יצא כלל.
- ב. סדר אמירת ההגדה 1. מוזגין כוס שני והבן שואל ארבע קושיות: חמץ ומצה, שאר ירקות ומרור, כולו צלי, ומטבילין שתי פעמים. 2. השואל, אם בנו חכם, אשתו, הוא לעצמו, ואפילו שני ת"ח שואלין זה לזה. 3. מתחיל בגנות לרב מתחילה עובדי ע"ז ולשמואל עבדים היינו, ומסיים בשבת. 4. החיוב לומר פסח מצה ומרור ואותנו הוציא משם, ויש להגביה את המצה והמרור אבל לא את הבשר דנראה כקדשים בחוץ. 5. בכל דור אדם חייב לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים שנאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים, לפיכך אנחנו חייבים להודות להלל ולשבת. 6. הסיום לב"ש עד אם הבנים שמחה ולב"ה עד למעינו מים. 7. החתימה בגאולה, לר"ט אשר גאלנו אבל אינו חותם, ולר"ע אף אומר כן ה' יגיענו למועדים ולרגלים אחרים וחותם בא"י גאל ישראל. 8. סומא לר"א בר יעקב פטור מאמירת הגדה שנאמר בעבור זה ובגז"ש זה מבין סורר ואף דמצה בזה"ז דרבנן מיהו תקנו כעין דאורייתא, רב יוסף ורב ששת שהיו סומין אמרו הגדה בביתם ש"מ דקסברי מצה בזה"ז דרבנן, או דסברי דמצה דאורייתא מיהו בעבור זה קאי על המצה והמרור ולא לגז"ש.

✍ דף קיז

*ספר התהילים. *החתימה.

- א. ספר התהילים 1. תיבה אחת, כסיה ומרחביה, ופליגי בדידיה והללויה למ"ד הוי תיבה אחת זהו הללויה בהילולים הרבה, ולמ"ד שתי תיבות כולל שם ושבת כאחת. 2. ההלל נאמר בעשרה לשונות: ניצוח וניגון לעת"ל, משכיל ע"י תורגמן, וכן מזמור, שיר, אשרי, תהלה, תפלה, הודאה,

וגדול מכולן הללויה שכולל שם ושבת. 3. מזמור לדוד מלמד שאמר שירה ואח"כ שרתה עליו שכינה ולדוד מזמור איפכא, ללמדך שאין השכינה שורה מתוך עצבות עצלות שחוק קלות ראש ודברים בטלים אלא מתוך דבר שמחה של מצוה כדאשכחן במנגן דאלישע, וכן בעינין שמחה לדבר הלכה ברב או בפתיחה ועבור חלום טוב. 4. התשבחות שבספר תהילים לרבי אליעזר נאמרו כנגד עצמו ולרבי יהושע כנגד צבור ולחכמים הנאמרים בלשון יחיד לעצמו ובלשון רבים כנגד צבור. 5. ההלל נתקן ע"י נביאים שבישראל, לר"א ברבי יוסי אמרוהו משה וישראל כשעלו מן הים ודחוהו מעשיית פסח ולחבריו דוד אמרו ודחוהו מפסל מיכה. 6. אמירת ההלל בשעת הצרות והישועה: משה וישראל בשעה שעמדו על הים אמרו לא לנו ורוה"ק השיבה למעני אעשה, יהושע וישראל במלכי כנען, דבורה וברק כשעמד סיסרא, חזקיה כשעמד סנחריב, חמו"ע כשעמד נבוכדנאצר, מרדכי ואסתר כשעמד המן, ונביאי ישראל תקנו לאומרו על כל פרק וצרה וכאשר יגאלו. 7. פליגי אם הללויה סוף פירקא או תחילת פרק, ולכו"ע ריש פרקא הללויה שאחר תהלת ה', רשע יראה וכעס, שעומדים בבית ה', מנחל בדרך ישתה, ראשית חכמה, ובעי למימר דבזה נחלקו ב"ש וב"ה האם הלל הוא עד אם הבנים שמחה או בצאת ישראל, ונדחה.

ג. נוסח החתימה 1. בק"ש והלל גאל ישראל, ובתפלה גואל משום דרחמי נינהו. 2. בקידוש אשר קדשנו, ובתפלה קדשנו במצוותיך. 3. בתפלה מצמיח קרן ישועה, ובהפטרה מגן דוד. 4. אף שאומרים אלוקי אברהם יצחק ויעקב חותמין מגן אברהם שנאמר והיה ברכה. 5. החתימה בשבת לסבי בתפילה ובקידוש מקדש השבת משום דקביעא וביו"ט מקדש ישראל והזמנים דישראל קבעי וכן הלכה, ולהו"א דרבא בתפלה מקדש ישראל דבצבור, וקידוש דביחיד מקדש השבת ואזיל בתר עיקר.

סוף קיח

*הלל בליל פסח. *ר"א בן עזריה. *הלל המצרי עדיפא. *רי"ש ברבי יוסי.

א. הלל בליל פסח 1. ברהמ"ז על כוס שלישית, ואף למ"ד דבעלמא ברהמ"ז אינה טעונה כוס מיהו בליל פסח תקנו שתהא מצוה על כל כוס. 2. כוס רביעית גומר את ההלל, ואומר ברכת השיר וזהו יהללך אם נשמת כל חי וי"א ה' רועי לא אחסר. 3. הלל הגדול עד על נהרות בבל, ותחילתו מהודו או שיר המעלות או כי יעקב בחר. 4. נקרא הלל הגדול מפני שה' יושב ברומו של עולם ומחלק מזונות לכל בריה, כ"ז כי לעולם חסדו כנגד כ"ז דורות שה' זן בחסדו מבריאת העולם עד מתן תורה, ואמרינן הודו לה' שגובה מכל אדם את חובו בטובתו. 5. מצוה לברך לפני ההלל עובר לעשייתו, אבל ברכה שלאחריו וכן לכפול ולפשוט הכל כמנהג המדינה.

ג. שמועות רבי אלעזר בן עזריה 1. מזונותיו של אדם קשים כקריעת ים סוף דסמוכים בהלל הגדול, ולרבי יוחנן כפלים כיולדה שנאמר בעצבון, ויותר מן הגאולה שנאמר האלוקים הרועה אותי. 2. נקביו של אדם קשים כיום המיתה וכקריעת ים סוף שנאמר מיהר צועה להפתח ולא ימות לשחת ורוגע הים. 3. המבזה את המועדות חמור כעובד ע"ז מזה שנסמך אלוהי מסיכה לחג המצות. 4. ראוי להשליך לכלבים מי שמספר או מקבל לשה"ר והמעיד שקר.

ג. מ"ט הלל המצרי עדיף על הלל הגדול 1. יש בו יציאת מצרים, שנאמר בצאת ישראל. 2. קריעת ים סוף, הים ראה וינס. 3. מתן תורה, ההרים רקדו. 4. תחית המתים, אתהלך לפני ה' בארצות החיים. 5. לא לנו, חבלו של משיח שעבוד מלכויות וגוג ומגוג. 6. מילוט צדיקים מגהנום, אנה ה'

מלטה נפשי. 7. ירדת צדיקים חנניה מישאל ועזריה לכבשן האש. 8. עליית צדיקים מהכבשן ואמת ה' לעולם שאמרו חנניה מישאל ועזריה כשעלו, וי"א שגבריאאל אמרו בשעה שחילצם שכאשר ה' הציל את אברהם מכבשן האש הבטיח לגבריאאל שיציל את בני בניו ואז קירר מבפנים והרתיח מבחוץ וזו רבותא יותר משר הברד, וי"א שהדגים שבים אמרו זאת שה' נטל מהם שש מאות רכב ברזל של מצרים והחזיר תשע מאות רכב של סיסרא.

ד. הדברים שאמר רבי ישמעאל בשם רבי יוסי אביו 1. הללו את ה' כל גוים על הגבורות שראו שה' עשה וכ"ש אנו שגבר עלינו חסדו. 2. כאשר יבא המשיח יקבל דורונות ממצרים שעשו לישראל אכסניא וכ"ש כוש שלא נשתעבדו בישראל אבל יגער ברומי אף שהם אחיהם, מכיון שהם דומים כחזיר, וכל מעשיהם נכתבים בקולמוס אחד, ושחטו את עמ"י כעגלים, ופושטים יד לקבל ממון ואח"כ מתכחשים, ופזרו את ישראל בגלל שחפצים בקרבות. 3. יש בכרך גדול של רומי שס"ה שווקים, בירניות, מעלות ויש בכל אחד כדי לזון כל העולם, וזה יהיה ליושבין לפני ה' למי שמכיר או מקבל את פני חברו בישיבה, ולמכסה עתיק שמכסה סתרי תורה או שמגלה טעמי תורה. 4. למנצח מזמור לדוד, שה' נוצחין אותו ושמח שנאמר לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו. 5. ויד יאדם תחת כנפיהם, יד הקב"ה פשוטה תחת כנפי החיות כדי לקבל בעלי תשובה מידי מדת הדין.

✽ דף קיט

*אוצרות הממון. *ברכה לעת"ל.

א. אוצרות הממון 1. כל הכסף שבעולם ירד למצרים בשנות הרעב וישראל נצלו את מצרים והוציאוהו, ועבר לידי המלכים עד רחבעם, ואח"כ היה בידי: שישק, זרח מלך כוש, אסא, ושלחו להדרימון, בני עמון, יהושפט עד אחז, סנחריב, חזקיה, כשדים, פרסים, יוונים, רומיים ועדיין מונח שם. 2. יוסף הטמין שלש מטמוניות, ונתגלו לקורח, אנטונינוס, ואחד גנוז לצדיקים לעתיד לבוא. 3. את כל היקום אשר ברגליהם זה ממונו של אדם שמעמידו על רגליו. 4. מפתחות גנוזי של קרח היו משאוי שלש מאות פרדות לבנות והיו עשויים מעור, ועליו נאמר יש עושר שמור לבעליו לרעתו.

ב. מי יברך לעתיד לבא על כוס של ברכה 1. אברהם לא יטול, כיון שיצא ממנו ישמעאל. 2. יצחק, עשיו. 3. יעקב, נשא שתי אחיות. 4. משה, לא נכנס לארץ ישראל. 5. יהושע, לא היו לו בנים. 6. לבסוף דוד יברך שנאמר כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא.

✽ דף קב-קבא

*סיום הסדר. *טומאת ידים. הדרן עלך מסכתא פסחים!

א. סיום הסדר 1. אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, וזהו עקירה מהחבורה או לאכול לאחר הפסח. 2. פליגי האם גם אחר מצה אין מפטירין ותני פסח משום דנפיש טעמיה, ומייתי ובלבד שיאכל כזית מצה באחרונה ש"מ דאין מפטירין ודחי דאתא לאשמועינן שיכול לאכול לפני ולא חיישינן לאכילה גסה. 3. מרור בזמן הזה לכו"ע דאורייתא כיון שתלוי בפסח, ומצה לרבא הוא דאורייתא שנאמר בערב תאכלו מצות ולרב אחא בר יעקב הוא דרבנן וקרא אתי לטמא ולרבא לא גרע מערל. 4. אין לאכול אם ישנו לת"ק רובן אבל ישנו מיעוטן יאכלו, ולרבי יוסי אם ישנו לא יאכלו אבל אם התנמנו יאכלו. 5. בירך ברכת הזבח לא פטר את הפסח דהוי טפל, אבל ברך על הפסח לרבי ישמעאל פטר את הזבח דקסבר זריקה בכלל שפיכה אבל לר"ע לא פטר.

ב. טומאת ידים 1. קרבן פסח לר"א בן עזריה מטמא מחצות דיליף גז"ש לילה ממכת בכורות וחפזון זהו דמצרים וה"ה מצה דהוקש לפסח, ולר"ע הפסח נאכל עד הבוקר ושעת חפזון היינו דישראל, ובלילה אתי למעט ליל ט"ז דהו"א יהא כשלמים ויהא נאכל לשתי לילות ויום במקום לשני ימים ולילה. 2. פיגול מטמא את הידים משום חשדי כהונה. 3. נותר מטמא משום עצלי כהונה, ופליגי האם שיעורם בזית באיסורו או כביצה כטומאתו.

הדן עלך ערבי פסחים וסליקא לה מסכת פסחים

שאלות לחזרה ושינון

א. הדברים שאמר רבי ישמעאל ברבי יוסי בשם אביו (5)	א. דף קטו-קטז
ב. דף קיט	א. כורך במוצה ובמרור (4)
א. אוצרות המזון (4)	ב. סדר אמירת ההגדה (8)
ב. מי יברך לעתיד לבא (6)	א. דף קיז
א. דף קב-קבא	א. ספר תהילים (7)
א. סיום הסדר (5)	ב. נוסח החתימה (5)
ב. טומאת הידים (3)	א. דף קיח
	א. הלל בליל פסח (5)
	ב. מ"ט הלל המצרי עדיף על הלל הגדול (8)

הדן עלך מסכתא פסחים!

יצאן לאור בס"ד בסדרות "דרך ישרה" מסכתות:

מנחות	בבא קמא	ברכות עם מחודדין בפ"ד.
חולין	בבא מציעא	שבת מהדורה חדשה.
בכורות עם הקדמות ומושגים	בבא בתרא א-ב	עירובין
ערכין-תמורה	סנהדרין א-ב עם "יש סדר	סוכה
כריתות-מעילה	לגמרא" ותמצית כל המסכתא.	מגילה-פורים עם מדרש,
נדה	מכות שבועות	תוספתא, ותמצית מחיר יין לרמ"א
וכן הלאה, כסדר ה'דף היומי'	עבודה זרה הוריות עם	גיטין
	מחודדין בפ"ד	קידושין - עם תורתך שעשועי,
	זבחים	סימני הדף, ותוספתא

צ"צ להשיג בטלפון 03-6168653 מחיר כל חוברת על הש"ס: 5 ₪.

חיבורים נוספים מבית "דרך ישרה":

נשיח בחוקין 1270 מצוות לפי כל השיטות של מוני תרי"ג המצוות.	שירת ישראל - סוגיות מסכת ב"ק.	באהבת תשגה תמיד - שיחות באהבת תורה ודרכי זכירתה מהגאון רבי בונים שרייבר שליט"א.
בחקותין אשתעשע - על תרי"ג מצוות, לשיטת בה"ג ואזהרות ר"ש אבן גבירול.	קיצור חרדים מנוקד ומסודר.	איזוהי זון ישרה - כיצד ללמוד לשנן ולזכור, עם הכנה למסכת מכות.
עתים לתורה - לוחות ללימוד יומי לכל יהודי, עם הרב מרדכי גנוט שליט"א.	קיצור אלשין רות	הקדמות ומושגים - סדר קדשים, ובקרוב בס"ד על סדרי זרעים וטהרות.
	קיצור אלשין אסתר	
	קיצור אלשין איכה	
	בקרוב בס"ד על שה"ש וקהלת.	

ניתן להצטרף לקהל הקוראים,

ולקבל את העלון במייל

לפרטים תגובות והערות:

yesodot100@gmail.com

~54~

המערכת

